

Dit betreft een artikel onder voorbehouden rechten op basis van de licentie Creative Commons *Auteurschap – Geen commercieel gebruik – Geen wijziging - 2.0 België (CC BY-NC-ND 2.0)*.

U mag:

- * dit artikel kopiëren, verspreiden en openbaar maken

Onder de volgende voorwaarden:

* **Auteurschap** — U moet de naam van de originele auteur vermelden op de wijze aangeduid door de auteur van het werk of door de rechthebbende die u de toestemming geeft (maar niet op een wijze die suggereert dat ze u steunen of het gebruik van de creatie goedkeuren).

* **Geen commercieel gebruik** — U mag deze creatie niet aanwenden voor commerciële doeleinden.

* **Geen wijziging** — U mag deze creatie niet wijzigen, veranderen of aanpassen.

Voor aanvragen tot verspreiding die niet onder deze voorwaarden vallen moet u mailen naar evanbesien@hospichild.be

Hospinews Focus #63

vzw Aquarelle asbl: onthaal van en zorgverstrekking aan toekomstige moeders uit de kansengroepen

November 2013

Interview door: Emmanuelle Vanbesien

Uitgever: Hospichild.be / cmdc-cdcs vzw

Vzw Aquarelle is als een toevluchtsoord voor moeders zonder papieren, uit migrantenmiddens en uit de kansengroepen. Sinds veertien jaar werkt de vereniging binnen de muren van het UMC Sint-Pieter Ziekenhuis. Vandaag ondergaan de lokalen een opknapbeurt om de zowat 300 moeders, die gedurende het jaar gebruik maken van de diensten, nog beter te onthalen. Een hecht en bijzonder ervaren team verzekert zo goed als mogelijk een prenatale opvolging – zowel medisch als sociaal.

Hospinews sprak met Martine Vanderkam en Linda Doeraene, twee van de drie mensen die zich hier dagelijks inzetten voor toekomstige moeders.

Sint-Pieter is een openbaar ziekenhuis. De materniteit onthaalt dan ook veel vrouwen in moeilijke levensomstandigheden en uit migrantenmiddens: ongeveer 15% geniet geen sociale zekerheid en is afhankelijk van Dringende Medische Hulp. Tal van moeders komen langs tegen het einde van hun zwangerschap, zonder enige voorafgaande medische opvolging.

Aquarelle werd opgericht in 1999 op initiatief van Professor Degueudre, diensthoofd gynaecologie-

verloskunde en dokter Barlow, verantwoordelijke materniteit met de steun van het Fonds Marguerite-Marie Delacroix.

Dankzij het pre- en postnatale werk van de vroedvrouwen van de vzw, in nauwe samenwerking met maatschappelijk werkers, ONE en de medische diensten van de polykliniek, voelen de aanstaande moeders zich beschermd. Dat heeft een positieve weerslag op hun zwangerschap, bevordert hun zelfvertrouwen en de relatie met hun baby. Deze vrouwen leven afgesneden van hun familie en hun culturele roots, ze zijn eenzaam en vaak zonder materiële middelen. Aquarelle wil dit culturele en affectieve isolement doorbreken en helpt de moeders om deel uit te maken van een nieuw sociaal netwerk.

Vertel eens over het ontstaan van de vzw.

Martine Vanderkam : Aquarelle ontstond in 1999 naar aanleiding van een onrustwekkende vaststelling: tal van moeders kwamen hier aan zonder enige medische zwangerschapsbegeleiding. Destijds waren er veel Poolse vrouwen die hier na een lange en vermoeiende reis aanklopten. Vaak leefden ze in moeilijke omstandigheden en dreigden ze vroegtijdig te bevallen. Eerst bezochten we moeders na de bevalling. Linda en ik zijn beiden vroedvrouwen, maar wel gewoon om in een ziekenhuis te werken. Nu ontdekten we dus de wereld van de mensen zonder papieren. We ontmoetten eveneens veel mensen van verenigingen die met deze doelgroep samenwerken. We stelden onszelf voor en ongeveer anderhalf jaar later begonnen we met onze prenatale raadplegingen. Zo konden de moeders een beroep doen op de Dringende Medische Hulp en zich laten begeleiden in Sint-Pieter.

Wat is het doel van Aquarelle ?

M.V.: Het gaat om vrouwen uit migrantenmiddens, in moeilijke levensomstandigheden, zonder sociale zekerheid. Sommige van hen zijn samenlevend met een partner en zonder bijzondere trauma's, maar die het financieel zeer moeilijk hebben. Andere vrouwen zijn soms het slachtoffer van gedwongen huwelijk of besnijdenis, zaten in de gevangenis vanwege hun politieke overtuiging enz.

Linda Doeraene : Sommige mama's komen dan weer dikwijls naar België om bij een gezin te werken. Een familielid maakt hen zwanger, waarna men ze op straat zet. Ze worden uitgestoten door hun eigen familie én door de familie die hen naar hier haalde. We zien ook moeders die vanuit het thuisland overkwamen om te huwen. De man is ondertussen verwesterd en kan het niet met haar vinden. Hij verlaat haar, ook al is ze zwanger.

Welke vormen van samenwerking onderhoudt de vzw?

M.V.: Wij werken samen met de maatschappelijk werkers van het ziekenhuis en de medisch-sociale medewerkers van ONE. Zij openen een dossier voor de moeders, zodat het ziekenhuis vergoed wordt voor de medische prestaties. Linda en ik nemen de medische aspecten voor onze rekening, dankzij de Dringende Medische Hulp (een federale maatregel om een moeder toegang te geven tot gezondheidszorg via het OCMW van de gemeente waar ze ingeschreven is). Zo kunnen we de zwangerschap en de bevalling begeleiden. Door de crisis wordt het jammer genoeg een stuk minder vanzelfsprekend om deze hulp te krijgen.

Merkt u een evolutie in het soort patiënte dat zich hier aandient?

L.D. : Sinds de uitbreiding van de EU zien we nu ook moeders uit Bulgarije, Albanië, Kosovo en

Roemenië, zoals zigeuners – vaak zeer jonge moeders. We kunnen een beroep doen op de zes interculturele bemiddelaars in het ziekenhuis. Zij beheersen verschillende talen, maar zijn niet altijd beschikbaar wat wel eens tot problemen leidt. Momenteel zien we ook moeders uit Syrië.

Dus vaak vrouwen in moeilijke situaties en met een bewogen geschiedenis...

L.D.: Ja, zoals de jonge Syrische die we nu opvangen. Zij reisde eerst naar Spanje, leerde iemand kennen op het internet en kwam zo in België terecht. Een maand later was ze zwanger. Ze voelde zich verloren, leed mentaal en lichamelijk onder haar toestand. De papieren van het koppel waren niet in orde, er gebeurde geen echografie in de eerste drie maanden. We moesten echt aandringen om de administratie in orde te brengen. We moeten er ook over waken dat de afspraken voor nieuwe raadplegingen vastliggen, anders verdwijnen de mensen zonder een spoor achter te laten. Het is soms hard. Mensen uit kansengroepen hebben doorgaans geen vast adres of gsm-nummer. Sommige vrouwen komen hier via mensensmokkelaars. Ze komen aan in het station of de luchthaven en er is niemand die hen opwacht. Ze ontmoeten dan een landgenoot die hen meeneemt naar huis, ze worden misbruikt... Ze raken zwanger, de man trekt er zich niets van aan en de vrouw heeft geen middelen van bestaan. Zo gaat het vaak met goedgelovige en radeloze vrouwen.

Moet u de begeleiding soms afbreken?

L.D.: Dat gebeurt, bijvoorbeeld bij rondreizende mensen, zoals onlangs een jonge moeder van amper 14 jaar. Dat zijn altijd moeilijke situaties voor ons. Ze komen op consultatie en ondergaan een eerste reeks onderzoeken. Dan bezoeken ze een ander centrum, in een andere stad of zelfs een ander land. Maar ze nemen hun dossier niet mee en alles moet opnieuw gebeuren. Dat kost veel aan onze sociale zekerheid. We zeggen dat ze hun dossier altijd bij zich moeten houden om dubbele onderzoeken te vermijden en een betere medisch-sociale opvang te verzekeren.

Zijn er nog elementen die de opvang bemoeilijken?

L.D.: Het feit dat vrouwen zeer laat in hun zwangerschap langskomen, op 36, 37 of 38 weken, terwijl alles nog moet gebeuren: bloedonderzoek, echografie... Soms ondergingen ze reeds een vroegere keizersnede en dan moet alles nog vlug geregeld worden. Bij plaatsgebrek moeten we extra opvang organiseren. Sommige vrouwen hebben een miskraam en zien we nooit meer terug. Andere moeten het land verlaten en verdwijnen, misschien in een andere stad. Het allermoeilijkste is de traagheid waarmee ze hun aanvraag bij het OCMW in orde maken. Dat vertraagt het verloop van de onderzoeken. Daarom plan ik verschillende zaken op dezelfde dag: de echografie, mijn raadpleging enz. Zo vermijd ik ook overbodige kosten en verplaatsingen.

Hoe kijkt u terug op het werk van de voorbije jaren?

L.D.: De voorbije 14 jaar is mijn aanpak bij Aquarelle gewijzigd. Naast de hulpverlening is het volgens mij vandaag ook belangrijk om de mensen op hun verantwoordelijkheden te wijzen. Hen doen inzien wat de gevolgen van hun daden zijn. Wat gaat u aanvangen met uw leven? Wat zijn uw plannen? Anders gaat het louter om de korte termijn, om overleven. Je raakt zwanger zonder dat echt te willen. En wat dan? Ze weigeren anticonceptie omdat ze nog een kind willen. Dan zeg ik: hoe ga je dat kind voeden, kleden, herbergen? Het is niet altijd makkelijk om hen met de neus op de feiten te drukken, maar ze moeten een realistische kijk ontwikkelen. Denken aan de baby die eraan komt.

Vormt dat kind geen teken van hoop op een beter leven?

L.D.: Ja, bijvoorbeeld om de eenzaamheid te breken. Of om aan papieren te raken en sociale rechten te verwerven.

Hoe komen de vrouwen bij u terecht ?

L.D.: Via verenigingen voor moeders zonder papieren, zoals 'Médecins du Monde' die raadplegingen inleggen, of via het OCMW, en andere spelers uit het sociale werkveld die projecten uitwerken voor migranten in moeilijke situaties.

Ontvangt u een toelage voor uw werking?

M.V.: Neen, het ziekenhuis betaalt ons een halftijds salaris. We moeten veel aan lobbying doen om middelen te vinden voor onze werking, en ook om de zelfstandige vroedvrouw te betalen. Zij helpt ons bij de opvang van de vele moeders die geen Frans spreken, die ontredderd aankomen uit alle uithoeken van de wereld, die getraumatiseerd zijn, het slachtoffer van besnijdenis, verkrachting, gedwongen huwelijk enz. Dankzij Françoise kunnen ze de bevallingskamer bezoeken, uitleg krijgen over het verloop... Françoise bereidt de geboorte voor, masseert de moeder, de baby. Ze creëert een sfeer van welzijn, van veiligheid in het ziekenhuis. Aquarelle besteedt ook veel geld aan geneesmiddelen, vooral anticonceptie. We kopen matrassen en bedden aan voor de baby's. Gelukkig ontvangen we regelmatig steun van Service Clubs, zoals Rotary en Kiwanis of van bank- en verzekeringsmaatschappijen. Zij organiseren markten, maaltijden en verkopen, zonder hen zou het zeer moeilijk zijn voor ons.

Wat wenst u nog voor Aquarelle?

M.V.: Wij hebben echt nood aan vrijwilligers! Mensen om de moeders op te vangen, de kleren op te bergen en te verdelen. Het is geen makkelijke taak, je moet flexibel zijn en gevoel hebben voor psychologie. De moeders komen hier aan met vrijwel niets, wanneer ze de voorraden zien willen ze alles. We moeten ieder zijn deel geven, wie teveel vraagt op een vriendelijke manier terechtwijzen. Tolerant zijn, maar niet te gierig of te vrijgevig, humor aan de dag leggen, sussen, enz. We werken met een drietal mensen van het Rode Kruis, maar dat volstaat niet. We komen handen tekort. Wie ons wil helpen is meer dan welkom! Een andere wens zou zijn het netwerk te verbeteren in elke wijk in samenwerking met Kind en Gezin, de wijkgezondheidscentra en andere initiatieven voor sociale hulpverlening.

Bedankt voor dit gesprek en veel succes met de verdere werking!

Interview: Emmanuelle Vanbesien, coördinatrice Hospichild, vertaling door Jan Jacobs

Contact

Linda Doeraene : 0479/40 92 10
Martine Vanderkam : 0476/46 49 69
02/535 40 65
Hoogstraat 290
1000 Brussel

Elke gift vanaf € 40 is fiscaal aftrekbaar
001-3596162-60

Hospinews, de nieuwsbrief van Hospichild.be, website met niet-medische informatie omtrent de hospitalisatie van kinderen